

УДК 78.03+782/782.1

DOI <https://doi.org/10.31723/2524-0447-2025-43-16>

Цзінь Юйхань

ORCID: 0000-0002-7969-1128

аспірантка кафедри історії музики та музичної етнографії
Одеської національної музичної академії імені А. В. Нежданової
1983302647@qq.com

ВОКАЛЬНА АВТЕНТИЧНІСТЬ ТА НОВІ ФОРМИ ВОКАЛЬНОГО ІНТОНУВАННЯ В ОПЕРІ ХХІ СТОЛІТТЯ

Мета дослідження. Метою роботи є виявлення культурно-естетичних і технологічних передумов трансформації класичного вокального еталона у ХХ–ХХІ століттях і визначення ролі автентизму як концепції, що повертає виконавству ознаки духовної достовірності, природної вокальної органіки й художньої істини звучання. **Методологія.** Методологічна основа дослідження поєднує міждисциплінарний підхід, що охоплює музично-естетичний, культурологічний, історико-філософський і феноменологічний аналіз. Використано принципи порівняльної музичної герменевтики, семіотики звуку та естетики виконавства. У сукупності вони дозволяють розглядати голос не лише як біологічний феномен, але і як культурний текст, як медіум між природним і технологічним початками. **Наукова новизна.** Наукова новизна дослідження полягає в комплексному осмисленні феномену автентизму як ключової ланки сучасного розвитку вокального мистецтва. У роботі вперше виявлено парадокс взаємодії «природного» й «технічного» у структурі сучасного оперного звучання, розглянуто процес медіалізації голосу в контексті цифрової епохи та сформульовано поняття «вокальної автентичності» як категорії, що поєднує акустичну достовірність і духовно-естетичну правду виконання. Окрім того, уточнено значення естетики *bel canto* як історичного прообразу автентичного мислення у сучасній опері.

Висновки. Сучасний стан вокального мистецтва засвідчує перехід від категорії «природного голосу» до феномену «сконструйованого звучання». Цей рух, що розпочався з мікрофонної революції ХХ століття, сьогодні досягає свого апогею в цифровій культурі, де голос стає об'єктом технічної модифікації. Водночас у цій самій ситуації виникає зворотний вектор — пошук «утраченого дихання», прагнення повернути мистецтву співу його антропологічний вимір. Автентизм, який виник як реакція на надмірну театралізацію й технізацію опери, поступово перетворився на один із найвагоміших виявів художнього опору техногенній культурі. Він не лише повертає виконавцеві свободу дихання та

імпровізації, а й по-новому формулює поняття «вокальної істини». Для автентичного співака звук — це не акустичний сигнал, а прояв живої присутності, духовного резонансу між людиною та історією музики.

Ключові слова: голос, вокальне мистецтво, вокальне інтонування, вокальна інтерпретація, вокальна автентичність, сучасна опера, оперний спів.

Jin Yuhan, Applicant at the Department of Music History and Musical Ethnography of the Odesa National A. V. Nezhdanova Academy of Music

Vocal authenticity and new forms of vocal intonation in the opera of the 21st century

Purpose of the study. The purpose of this research is to identify the cultural, aesthetic, and technological preconditions for the transformation of the classical vocal ideal in the 20th–21st centuries and to define the role of authenticity as a concept that restores to performance the qualities of spiritual truthfulness, natural vocal organicity, and artistic sincerity of sound. **Methodology.** The methodological foundation of the research combines an interdisciplinary approach, encompassing musical-aesthetic, cultural, historical-philosophical, and phenomenological analysis. The study employs the principles of comparative musical hermeneutics, semiotics of sound, and aesthetics of performance, which together make it possible to consider the voice not only as a biological phenomenon but also as a cultural text — a medium between the natural and the technological dimensions of artistic expression. **Scientific novelty.** The scientific novelty of the study lies in the comprehensive conceptualization of authenticity as a key component in the contemporary development of vocal art. For the first time, the research reveals the paradoxical interaction between the “natural” and the “technical” within the structure of modern operatic sound; it examines the process of vocal medialization in the context of the digital era and formulates the concept of “vocal authenticity” as a category uniting acoustic truthfulness with the spiritual and aesthetic veracity of performance. Moreover, the study clarifies the significance of bel canto aesthetics as a historical prototype of authentic thinking in contemporary opera.

Conclusions. The current state of vocal art demonstrates a shift from the category of the “natural voice” to that of the “constructed sound.” This evolution, which began with the microphone revolution of the 20th century, reaches its culmination in digital culture, where the voice becomes an object of technological modification. Yet, within this same process arises a counter-movement — the search for the “lost breath,” the desire to restore the anthropological dimension of singing. Authenticism, which emerged as a reaction to the excessive theatricalization and technicization of opera, has gradually become one of the most significant forms of artistic resistance to technogenic culture. It not only returns to the performer the freedom of breathing and improvisation but also redefines the very notion of “vocal truth.” For the authentic singer, sound is not an acoustic signal but a manifestation of living presence, a spiritual resonance between the individual and the history of music.

Key words: *voice, vocal art, vocal intonation, vocal interpretation, vocal authenticity, contemporary opera, operatic singing.*

Актуальність дослідження. Сучасне вокальне мистецтво переживає глибоку трансформацію, зумовлену одночасно технологічними й естетичними чинниками. Зростаючий вплив мікрофонних систем, звукових підсилювачів і комп'ютерних технологій докорінно змінює уявлення про природу людського голосу, його функції та виражальні можливості. У цих умовах повернення до автентизму набуває не ретроспективного, а духовно-опору характеру – як форма протидії техногенній стандартизації й «віртуалізації» звучання. Проблема збереження природного голосу, «живого» дихання звуку, вірності акустичному й художньому простору виконання постає як ключова для всієї музичної культури XXI століття. Актуальність роботи визначається необхідністю осмислити феномен автентизму як естетичну й філософську відповідь на кризу класичної вокальної традиції в епоху медіатехнологій, а також як шлях до відновлення втраченого єднання звуку й духу.

Мета дослідження. Метою роботи є виявлення культурно-естетичних і технологічних передумов трансформації класичного вокального еталона у XX–XXI століттях і визначення ролі автентизму як концепції, що повертає виконавству ознаки духовної достовірності, природної вокальної органіки й художньої істини звучання. **Методологія.** Методологічна основа дослідження поєднує міждисциплінарний підхід, що охоплює музично-естетичний, культурологічний, історико-філософський і феноменологічний аналіз. Використано принципи порівняльної музичної герменевтики, семіотики звуку та естетики виконавства. У сукупності вони дозволяють розглядати голос не лише як біологічний феномен, але і як культурний текст, як медіум між природним і технологічним початками. **Наукова новизна.** Наукова новизна дослідження полягає в комплексному осмисленні феномену автентизму як ключової ланки сучасного розвитку вокального мистецтва. У роботі вперше виявлено парадокс взаємодії «природного» й «технічного» у структурі сучасного опер-

ного звучання, розглянуто процес медіалізації голосу в контексті цифрової епохи та сформульовано поняття «вокальної автентичності» як категорії, що поєднує акустичну достовірність і духовно-естетичну правду виконання. Окрім того, уточнено значення естетики *bel canto* як історичного прообразу автентичного мислення у сучасній опері.

Виклад основного матеріалу. Сучасна звукова культура, радикально змінена розвитком технологій звукозапису та цифрової обробки, істотно вплинула на саму природу оперного співу. Вокальні інтерпретації зірок світової сцени – Барбари Гендрікс, Софії фон Оттер, Джессі Норман, Кетлін Баттл – справляють на слухача враження досконалості, що стало можливим значною мірою завдяки медіальному посередництву техніки. Їхня темброва м'якість, благозвучність, «рівність» у всіх регістрах – ті якості, які донедавна сприймалися як результат природного дару й школи, – сьогодні часто формуються у процесі звукорежисерської роботи. Саме індустрія звукозапису, чії стандарти й смаки почали визначати естетичні критерії виконавства, створює новий тип вокального еталону: співак тепер існує не лише на сцені, а й у просторі аудіопродукції, де його голос може бути «удосконалений» або навіть реконструйований.

Парадокс сучасності полягає в тому, що технологічне посередництво поступово замінює справжність безпосереднього звучання. Мікрофонна ера змінила саму природу вокального сприйняття: слухач орієнтується не на акустичну потугу чи резонанс, а на «аудіоідеал» – голос, очищений від нерівностей, збалансований і підпорядкований логіці електронної гармонізації. Виникає нова виконавська ієрархія: артисти з відносно невеликими, проте гнучкими й «керованими» голосами стають пріоритетними для продюсерів і звукозаписних компаній, зорієнтованих на масовий ринок.

Порівняння записів середини ХХ століття з вокальними інтерпретаціями його кінця демонструє, що яскравість і своєрідність тембру поступаються місцем звуковій округлості й збалансованості. Особливо це відчутно у жіночих голосах: тип «спецколоратури» майже зникає, а разом із ним – колишня віртуозність і кон-

трастність тембрової палітри. Співачки з драматичним сопрано стають рідкістю, сцену заповнюють ліричні тембри, придатніші для мікрофонного звучання й студійного балансу. Прийом округлення тембру, розрахований на камерну м'якість сприйняття, стає нормою, але водночас призводить до нівелювання тембрових барв і втрати енергетичної напруги звуку.

Педагогічна практика підтверджує необхідність усвідомленого володіння головним резонатором навіть у власників великих голосів. Показовим є приклад міланської школи, де педагог застосовує контраст голосів – легкого й міцнішого – для вирівнювання тембру й посилення головного резонансу: «Спочатку вправу виконує легший голос, потім ту саму фразу повторює сильніший, і в результаті перший округлює тембр, а другий вільніше йде вгору, посилюючи резонанс» [1, с. 140]. Цей метод є симптомом нової вокальної парадигми, у якій гнучкість і темброва однорідність цінуються вище за природну силу звучання.

Вокальне «округлення» стало відображенням загальної культурної тенденції до естетизації звукового простору – своєрідного аудіального ідеалу «приглушеної гармонії», співвідносного з візуальною гладкістю цифрового зображення. Сучасний оперний вокал вступає у фазу медіальної залежності: техніка перестає бути допоміжним засобом і перетворюється на визначальний чинник художнього результату [3].

Паралельно з цим виникає нове явище – гібридизація жанрів, коли артисти академічної школи входять у простір шоу-бізнесу, поєднуючи класичну техніку з елементами естрадного перформансу. Цей процес, започаткований дуетами на кшталт Кабальє – Мерк'юрі, відображає прагнення розширити аудиторію й досягти комерційного успіху, але водночас призводить до розмиття жанрових меж.

Поділ голосів на оперні й камерні, який колись визначав виконавську ієрархію, утрачає актуальність: мікрофон робить будь-який голос придатним до публічного звучання, нівелюючи фізичну різницю між «великим» і «малим». Тому зникає колишня суворість вокальних категорій – сьогодні силу звучання може замінити сила підсилювача.

Цей процес не є суто музичним – він відображає глобальну культурну тенденцію до заміщення живого тіла звуку його технологічним двійником. «Підсилювач, радіо, платівки приходять на допомогу афонічним, слабким, анемічним співцям», – писав Лаурі-Вольпі [2, с. 214]. Півстоліття потому комп'ютер не лише допомагає голосу, а й формує його наново, перетворюючи звук на цифровий конструкт, де можна виправити неточності інтонації, «підтягнути» висоту, змоделювати тембр – і навіть відтворити втрачене звучання, як у випадку реконструкції феномену кастратів, коли голос тенора було поєднано з мецо-сопрано.

Ця доба демонструє перехід від акустичної істини до електронної ілюзії: «справжність» виконавця замінюється результатом монтажу. Вокаліст перетворюється на об'єкт технологічного виробництва, а слухач – на споживача звукового ідеалу, позбавленого біографічної матеріальності дихання.

Таким чином, криза традиційної вокальної ідентичності та «розшарування» класичної школи не зводяться лише до естетичних зсувів – вони виражають глибоку антропологічну трансформацію: зсув від тілесного до віртуального, від живого звучання до цифрової симуляції.

Сучасний етап розвитку вокального мистецтва демонструє парадоксальне поєднання техногенного прогресу й естетичної кризи, коли духовна сутність мистецтва вступає у конфлікт із його матеріально-технічною формою. Уже в середині ХХ століття Лаурі–Вольпі вказував на «розрив між духом і формою» як на головну причину кризи опери [2, с. 294], передбачаючи ситуацію, коли техніка перестане допомагати виконавцеві, а почне його заміщати. Сьогодні це пророцтво набуває буквального втілення: цифрові технології дають змогу не лише підсилювати або редагувати голос, а й змінювати його фізичну природу. Можливість модифікації тембру, частотних характеристик, діапазону – наприклад, надання тенору або контртенору барви голосу кастрата, як це продемонстровано у фільмі *Фарінелі – кастрат* (реж. Ж. Корб'є, 1994), – свідчить про принципову зміну меж автентизму.

У світі, де клонування живих істот і генетична модифікація стали реальністю, ідея «вдосконалення» людського голосу вже

не видається утопічною. Процес фізіологічного або технологічного «покращення» вокалу – посилення фальцету, корекція резонансних характеристик, цифрове вирівнювання діапазону – можна розглядати як нову стадію еволюції вокальної природи. Проблема полягає не у технічній можливості подібних експериментів, а у культурній маргіналізації класики, чия позиція в сучасній художній системі дедалі більше відсувається на периферію.

Попри це, оперні театри залишаються останнім оплотом «живого» співу, де виконавець стикається з тими самими акустичними законами, що й його попередники століття тому. Однак і це середовище зазнає змін: технічний прогрес поступово проникає у структуру сценічного звучання. Якщо в театрах Старого Світу зберігається ідеал природної акустики, то американські сцени – Metropolitan Opera, театри Сан-Франциско, Чикаго, Маямі – уже активно використовують мікрофонні системи, що дозволяють не лише підсилювати, а й коригувати голос. У Європі подібні рішення застосовуються під час будівництва або реконструкції театрів (Opera Bastille, Covent Garden), а провідними компаніями в цій сфері є Meyer Sound і d&b audiotechnik.

Процес, у якому технічна система стає медіатором між голосом і слухачем, відображає не просто технологічну еволюцію, а глибший зсув в антропології самого вокалу. Голос, що колись слугував безпосереднім вираженням духовної енергії, нині перетворюється на результат акустичного конструювання. З одного боку, це забезпечує ідеальний баланс між голосом і оркестром, знімає потребу «перекрикувати» інструментальну масу, тим самим зберігаючи фізичне здоров'я співака; з іншого – змінює сам принцип вокального звукоутворення, який раніше ґрунтувався на потужному імпедансі та опорі дихання.

Класична вокальна школа, сформована в епоху доелектронного звуку, орієнтувалася на акустичну проєкцію голосу, на його здатність проникати крізь оркестрову тканину. Відмова від цього принципу, навіть часткова, веде до глибокої трансформації вокального еталону. Історія свідчить, що кожна технологічна інновація змінювала естетику співу: кастрати XVII–XVIII сто-

літь, героїчні примадонни XIX сторіччя, реформи вокального дихання у добу Вагнера й Верді, феномени Карузо чи Каллас – усі ці явища знаменували перелом у розумінні «прекрасного звучання». Поява мікрофона стала для вокального мистецтва таким самим рубежем, як зникнення корсета для співачок XIX століття: зміна фізичного тіла виконавця потягнула за собою зміну звукового ідеалу.

Сучасна ситуація відрізняється тим, що вплив техніки стосується не лише звуку, а й візуального образу артиста. Естетика оперного видовища дедалі більше залежить від «споживацької» логіки масової культури: режисери й агенти добирають виконавців, виходячи не стільки з вокальних, скільки з зовнішніх характеристик – відповідності типуажу, фотогенічності, привабливості. У результаті формується парадокс: молоді співаки, володіючи сценічною харизмою, ще не досягають рівня зрілого вокального мистецтва, необхідного для втілення складних драматургічних партій. Таким чином, поняття «прекрасного співу» зміщується від категорії духовно-звукової виразності до естетики тілесного образу.

Феномен сучасного вокального мистецтва визначається множинністю паралельних традицій, кожна з яких пропонує власний критерій еталону. Усередині класичної школи виникають відгалуження, зорієнтовані на мікрофонне звучання й студійний запис; автентична традиція розщеплюється на напрямки – від тих, хто прагне до «історично поінформованого» виконання з елементами *bel canto*, до тих, хто принципово відкидає класичну техніку. Між цими полюсами формується ще й поп-класична гілка, що поєднує академічність і комерційну естетику.

Особливе місце належить автентизму – рухові, що, виникнувши лише кілька десятиліть тому, став одним із найвпливовіших феноменів музичної культури XX–XXI століть. У добу стагнації класичної опери саме автентизм виявив динамічність і життєздатність, запропонувавши альтернативний погляд на природу звуку, на виконавство та саму ідею художньої правди. Його естетика, побудована водночас на реконструкції та експерименті, стала символом пошуку нової

щирості в мистецтві, де «істина звучання» прагне знову поєднатися з істиною духу.

Поява автентизму в оперній культурі пов'язана з переломним моментом «повернення до Россіні», який можна розглядати як символічний акт відновлення спадкоємності між віртуозною вокальною традицією XVIII століття та романтичною театральністю XIX. Саме творчість Россіні стала тим центром, де перетнулися дві протилежні тенденції: філігранна техніка *bel canto* та прагнення до драматичного втілення людських пристрастей. У його оперному мистецтві віртуозність ніколи не була самоціллю – вона постає як художній еквівалент духовної свободи, музичної екзальтації та внутрішньої правди сценічного почуття.

Не випадково саме партія Розіни з «Севільського цирульника» стала відправною точкою для відродження «автентичного» типу мецо-сопрано. Від Джульетти Сімionato до Чечілії Бартолі ця роль набувала нових тембрових вимірів, повертаючи слухачам уявлення про глибину, гнучкість і насиченість нижнього жіночого голосу. Так поставав новий образ героїні оперної сцени, у якому поєдналися барокова техніка й сучасна музична психологія. Творчість Мерилін Хорн, Терези Берганци, Валентини Террані чи Фредеріки фон Штаде стала не лише відродженням колоратурного мистецтва – вона означила народження нового типу вокального мислення, що прагне автентичності звучання як історичної істини. Навіть феномен Марії Каллас, яка виконала арію Розіни в оригінальній тональності мі мажор, можна розглядати як передвістя майбутнього руху, що пізніше отримає назву автентизм – прагнення виконавця реконструювати живий, первозданий голос епохи.

Сучасний оперний театр усе наполегливіше прагне до історичної достовірності звучання. Виконання опер мовою оригіналу, супроводжене субтитрами, стає нормою, а вірність музичному тексту – естетичним принципом. Проте сутність автентизму полягає не лише в точності прочитання партитури, а й у спробі повернути втрачений баланс між звуком і смислом, між голосом і інструментом, між композиторським задумом і його живим втіленням. Сучасний співак, на відміну від свого попередника

XIX століття, дедалі частіше змушений співвідносити індивідуальний тембр із ансамблевим звучанням, уникаючи надмірної потуги й віддаючи перевагу камерній виразності.

Спів у супроводі чембало або барокового ансамблю вимагає не лише іншої звукової динаміки, а й особливого типу дихання, артикуляції, психологічного напруження. Тембр голосу стає не просто акустичним явищем, а знаком епохи – він має співвідноситися з тембрами інструментів, таких як блок-флейта, віола да гамба чи барокова скрипка. Наслідуючи їхню природну теплоту, співак шукає рівновагу між чистотою звуку та його «людською недосконалістю», наближаючись тим самим до естетики старовинного звучання.

Автентизм повертає вокальному мистецтву імпровізаційний початок, свободу прикрас і *ornamentation*, утрачену в добу суворого академізму. Відтворення барокової свободи каденцій і мелізмів стає актом творчого діалогу між епохами. Виконавець автентичного напрямку постає не копіїстом, а співтворцем композитора, адже саме в такому типі інтерпретації голос знову набуває функції духовного посередника між звуком і смыслом.

Отже, автентизм не лише реконструює минуле, а й відроджує саму філософію співу як форму комунікації людини з історією звуку. Він пропонує новий критерій вокальної істини – не гучність, не технічну досконалість, а правдивість тембру, пластичність дихання, здатність відновити духовну енергію епох, що втратили живе дихання.

Висновки. Сучасний стан вокального мистецтва засвідчує перехід від категорії «природного голосу» до феномену «сконструйованого звучання». Цей рух, що розпочався з мікрофонної революції XX століття, сьогодні досягає свого апогею в цифровій культурі, де голос стає об'єктом технічної модифікації. Водночас у цій самій ситуації виникає зворотний вектор – пошук «утраченого дихання», прагнення повернути мистецтву співу його антропологічний вимір.

Автентизм, який виник як реакція на надмірну театралізацію й технізацію опери, поступово перетворився на один із найвагоміших виявів художнього опору техногенній культурі. Він не

лише повертає виконавцеві свободу дихання та імпровізації, а й по-новому формулює поняття «вокальної істини». Для автентичного співака звук – це не акустичний сигнал, а прояв живої присутності, духовного резонансу між людиною та історією музики.

Вокальний еталон ХХІ століття – це вже не потужний голос, здатний перекрити оркестр, а тембр, що випромінює внутрішнє світло, здатність до тонкої гармонії звукової матерії та смислу. Отже, автентизм постає не лише стильовим напрямом, а новим музично-філософським світоглядом, у якому «повернення до оригіналу» означає не реконструкцію форми, а відродження духу. Саме тому в епоху цифрової симуляції й штучного звуку автентизм набуває екзистенційного значення – він стає способом відновлення людського голосу як голосу істинного буття.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Вопросы вокальной педагогики. Сборник. Вып. 6. М.: Музыка, 1982. 184 с.
2. Лаури-Вольпи Дж. Вокальные параллели. Л. Музыка 1972. 304 с.
3. Osadcha S; Zhao Rong; Wu Yuyang; Sai Chulei; Yang Huiyan. Figurative and logical components of musical semantics as factors of piano performance interpretation. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*, 2023. Vol. 13, Issue 1, Special Issue 32, pp. 81–83.

REFERENCES

1. Vocal Pedagogy Issues. (1982) Collection. Issue 6. M.: Muzyka. 184 p. [in Russian]
2. Lauri-Volpi, G. (1972) Vocal Parallels. L. Muzyka. 304 p. [in Russian]
3. Osadcha, S; Zhao, Rong; Wu, Yuyang; Sai, Chulei; Yang, Huiyan. (2023). Figurative and logical components of musical semantics as factors of piano performance interpretation. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*. Vol. 13, Issue 1, Special Issue 32, pp. 81–83. [in English].